Oikeustapauskokoelma

UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)

12 päivänä toukokuuta 2016*

Rahoitustuki — Tutkimus — Seitsemäs tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja demonstroinnin puiteohjelma (2007–2013) — eDIGIREGION-hanke — Komission päätös evätä yrityksen osallistuminen — Kumoamiskanne — Kanteen nostamisen määräaika — Alkamisajankohta — Tutkimatta jättäminen — Sopimussuhteen ulkopuolinen vastuu — Aineeton vahinko — Sellaisen oikeussäännön riittävän ilmeinen rikkominen, jolla annetaan yksityisille oikeuksia

Asiassa T-468/14,

Holistic Innovation Institute, SLU, kotipaikka Pozuelo de Alarcón (Espanja), edustajanaan aluksi asianajaja R. Muñiz García, sittemmin asianajaja J. Marín López,

kantajana,

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehenään R. Lyal, avustajanaan asianajaja J. Rivas Andrés,

vastaajana,

jossa on kyse yhtäältä SEUT 263 artiklaan perustuvasta vaatimuksesta kumota 13.3.2014 annettu komission päätös ARES (2014) 710158, jolla evättiin kantajan osallistuminen eDIGIREGION-hankkeeseen, ja toisaalta SEUT 268 artiklaan perustuvasta vaatimuksesta korvata kantajalle tästä päätöksestä väitetysti aiheutunut 3 055 000 euron suuruinen vahinko erääntyneine korkoineen sekä jossa on toissijaisesti kyse asiantuntijan nimeämisestä arvioimaan aiheutunut vahinko,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja S. Frimodt Nielsen sekä tuomarit F. Dehousse (esittelevä tuomari) ja A. M. Collins,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon asian käsittelyn kirjallisessa vaiheessa ja 14.1.2016 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

tuomion

Asian tausta

1 Kantajana oleva Holistic Innovation Institute, SLU on kesäkuussa 2011 perustettu espanjalainen yhtiö, joka toimii ensisijaisesti televiestinnän, kehitystoiminnan, televiestinnän konsulttipalveluiden sekä tutkimuksen ja innovaation alalla. Yhtiön laillinen edustaja ja hallituksen ainoa jäsen toimi aiemmin toimitusjohtajana ja hallituksen jäsenenä yhtiössä R., joka asetettiin vapaaehtoiseen selvitystilaan helmikuussa 2012.

2 Vuosina 2012 ja 2013 kantaja osallistui 15 muun yrityksen ja paikallisen toimijan kanssa yhteenliittymään, joka oli jättänyt ehdotuksen osallistuakseen hankkeeseen eDIGIREGION (Realising Digital Agenda Through Transnational Cooperation Between Regions).

3 Tämän hankkeen tarkoituksena on toteuttaa alueiden välisen valtioiden rajat ylittävän yhteistyön ansiosta digitaalistrategia. Euroopan yhteisöjen komissio käynnisti hankkeen Euroopan yhteisön seitsemännestä tutkimuksen, teknologian kehittämisen ja demonstroinnin puiteohjelmasta (2007–2013) 18.12.2006 tehdyn Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksen N:o 1982/2006/EY (EUVL 2006, L 412, s. 1) yhteydessä. Kyseisen eDIGIREGION-hankkeen oli suunniteltu kestävän 36 kuukautta, ja Euroopan unionin rahoitusosuuden enimmäismäärä oli 2 999 971 euroa.

4 Yhteenliittymän komissiolle jättämän ehdotuksen saama kokonaispistemäärä oli ensimmäisessä arvioinnissa 13 pistettä 15 pisteestä, mistä syystä neuvotteluvaihe komission kanssa aloitettiin vuoden 2013 helmikuussa.

5 Komissio sai vuoden 2013 huhtikuussa täydentäviä tietoja, jotka koskivat muun muassa aiemmin yhtiössä R. suoritettujen tarkastusten tuloksia, kantajan ja yhtiön R. välisiä samankaltaisuuksia sekä muita kantajan toiminnallisiin ja taloudellisiin valmiuksiin liittyviä näkökohtia.

6 Komissio pyysi 28.5., 29.5., 12.6., 19.6. ja 2.7.2013 sähköpostitse kantajalta tämän taloudellisia sekä toimintaan liittyviä tietoja etenkin henkilöstön valmiuksien kannalta. Kantajan edustaja vastasi pyyntöihin sähköpostitse 29.5., 4.6., 13.6. ja 19.6.2013.

7 Komissio ilmoitti kantajalle päiväämättömällä kirjeellä, jonka osalta asiakirja-aineistosta ilmenee kirjeen laaditun 20.9.2013, että se oli arvioinut perusteellisesti kantajan toiminnalliset ja taloudelliset valmiudet, minkä päätteeksi komissio oli katsonut, ettei kantaja ollut osoittanut valmiuksiaan suorittaa hanke-ehdotuksessa mainitut tehtävät. Komissio päätti siis evätä kantajan osallistumisen hankkeeseen eDIGIREGION.

8 Kantaja vahvisti 30.9.2013 päivätyllä kirjeellä komissiolle vastaanottaneensa kirjeen, jossa sille ilmoitettiin sen osallistumisen epäämisestä hankkeeseen eDIGIREGION. Kantaja riitautti tämän epäämisen ja ilmoitti olevansa valmis esittämään tarvittavat tiedot toiminnallisten ja taloudellisten valmiuksiensa osoittamiseksi sekä pyysi komissiota tarkastelemaan arviointiaan uudelleen.

9 Komissio ilmoitti 15.10.2013 päivätyllä kirjeellä vastaanottaneensa tämän riitautuksen ja totesi kantajan saavan vastauksen vuoden 2013 marraskuun kuluessa.

10 Vuoden 2013 loka- ja marraskuussa käytiin sähköpostikirjeenvaihtoa yhtäältä kantajan edustajan sekä toisaalta komission ja hankkeen eDIGIREGION koordinaattorin välillä. Komissio ilmoitti 29.11.2013 päivätyssä kirjeessään kantajalle, ettei se ollut tarkoituksellisesti viivästyttänyt neuvotteluja eikä paljastanut luottamuksellisia tietoja taikka millään tavoin painostanut kolmansia tahoja, mikä olisi johtanut kantajan osallistumisen epäämiseen. Komissio vahvisti kantajalle, että se oli parhaillaan arvioimassa uudelleen tietoja, joihin se tukeutui päätöksessään evätä kantajan osallistuminen

hankkeeseen eDIGIREGION, ja totesi, että mikäli tämä uusi arviointi johtaisi myönteisiin päätelmiin, se ei vastustaisi sitä, että kantaja otettaisiin takaisin mukaan yhteenliittymään. Komissio ilmoitti kuitenkin kantajalle, ettei neuvotteluja voitaisi lykätä tämän uuden arvioinnin johdosta.

11 Komissio vahvisti 20.12.2013 päivätyssä kirjeessään yksityiskohtaisten perustelujen päätteeksi arviointinsa, jonka mukaan kantajan osallistuminen hankkeeseen eDIGIREGION oli evättävä, koska kantajalla ei ollut riittäviä johtamiseen liittyviä valmiuksia eikä hallinnollisia valmiuksia, koska kantaja oli antanut virheellisen vaikutelman teknisistä ja tieteellisistä valmiuksistaan ja koska kantajalla oli heikot valmiudet osallistua osarahoitukseen.

12 Kantaja lähetti 14.1.2014 tutkimuksesta, innovaatiosta ja tieteestä vastaavalle komission jäsenelle kirjeen, jossa se kiisti komission arvioinnin ja jossa oli mukana liite, joka sisälsi kantajan väitteet vastauksena komission 20.12.2013 esittämiin väitteisiin.

13 Komissio ilmoitti kantajalle 13.3.2014 päivätyllä, vastaanottotodistuksella varustetulla kirjatulla kirjeellä, jonka kantaja vastaanotti 21.3.2014 ja johon oli liitetty yksityiskohtainen vastaus kantajan esittämiin väitteisiin, että se vahvisti aiemmin 20.12.2013 päivätyssä kirjeessä ilmoittamansa päätelmät, että sen päätös jättää kantaja neuvottelujen ulkopuolelle oli vastedes lopullinen ja että kantaja saattoi nostaa kanteen unionin yleisessä tuomioistuimessa SEUT 263 artiklan nojalla kahden kuukauden kuluessa tämän kirjeen tiedoksiannosta. Komissio täsmensi, ettei kantajan vastauksilla tähän kirjeeseen ollut kanteen nostamisen määräaikaa lykkäävää vaikutusta.

14 Kantaja ilmoitti 2.4.2014 päivätyllä kirjeellä komissiolle pitävänsä tämän arviointia virheellisenä ja aikovansa riitauttaa tämän tuomioistuimessa.

15 Komissio vastasi 12.5.2014 kantajalle, että kantajan osallistumisen epäämisperusteet oli selostettu aiemmin ja ettei komissiolla ollut mitään muuta huomautettavaa, koska mitään uutta seikkaa ei ollut esitetty.

16 Avustussopimus allekirjoitettiin 28.3.2014 ilman kantajaa.

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset

17 Kantaja nosti käsiteltävänä olevan kanteen unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 24.6.2014 toimittamallaan kannekirjelmällä.

18 Unionin yleinen tuomioistuin (kuudes jaosto) päätti esittelevän tuomarin ehdotuksesta aloittaa asian käsittelyn suullisen vaiheen. Unionin yleinen tuomioistuin kehotti työjärjestyksensä 89 artiklan mukaisina prosessinjohtotoimina asianosaisia vastaamaan kirjallisesti kysymykseen vahingonkorvauskanteen tutkittavaksi ottamisesta. Asianosaiset vastasivat pyyntöön asetetussa määräajassa.

19 Asianosaisten lausumat ja vastaukset unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin suullisiin kysymyksiin kuultiin 14.1.2016 pidetyssä istunnossa.

20 Kantaja vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

— kumoaa komission päätöksen jättää kantaja hankkeen eDIGIREGION ulkopuolelle

— hankkii oikeudellisen asiantuntijalausunnon ja nimeää asiantuntijan arvioimaan kantajalle aiheutuneen taloudellisen vahingon

— hankkii todistajanlausunnot tietyiltä hankekoordinaattoreilta

— velvoittaa komission maksamaan 3 055 000 euroa vahingonkorvauksena aiheutuneesta vahingosta erääntyneine korkoineen tai vaihtoehtoisesti maksamaan oikeudellisen asiantuntijan vahvistaman määrän

— julkaisee annettavan unionin yleisen tuomioistuimen tuomion erityisalan tiedotusvälineissä tai ainakin tietyissä komission tiedotteissa

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

21 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

— jättää kumoamiskanteen tutkimatta tai toissijaisesti toteaa sen perusteettomaksi

— hylkää vahingonkorvausvaatimuksen perusteettomana

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

Kumoamiskanne

22 Komissio väittää, että kumoamiskanne on nostettu myöhässä ja se on siten jätettävä tutkimatta. Se väittää, että riidanalainen päätös annettiin kantajalle tiedoksi 21.3.2014 ja että kanne nostettiin vasta 24.6.2014 eli kanteen nostamisen määräajan jälkeen. Se lisää vastineessaan, että riidanalaisella päätöksellä on oikeusvaikutuksia siitä alkaen, kun se on annettu tiedoksi vastaanottajalle ilman, että sitä on tarpeen julkaista. Lisäksi digitaalisesti allekirjoitetun kannekirjelmän alkuperäiskappale lähetettiin sähköpostitse 20.5.2014, vaikka ainoastaan e-Curia-sovelluksella voidaan jättää sähköisesti oikeudenkäyntiasiakirjoja. On vielä niin, että unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamo vastaanotti allekirjoitetun kannekirjelmän alkuperäiskappaleen vasta 14.6.2014 eli 2.5.1991 tehdyn unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 43 artiklan 6 kohdassa määrätyn kymmenen päivän lisämääräajan jälkeen.

23 Kantaja väittää, että kanne voidaan ottaa tutkittavaksi. Se toteaa, että kanteen nostamisen määräaika alkaa kulua riidanalaisen päätöksen julkaisemisesta ja ettei vastinekirjelmässä viitata mihinkään julkaisemispäivään. Kantaja väittää myös, että digitaalisen varmenteen avulla allekirjoitettu kannekirjelmä jätettiin kanteen nostamisen määräajassa jo ennen riidanalaisen päätöksen julkaisemista. Se lisää, että unionin yleisen tuomioistuimen myöntämää määräaikaa kannekirjelmän korjaamiseksi noudatettiin. Kantaja vetosi istunnossa tarpeeseen noudattaa oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin sekä anteeksiannettavan erehdyksen olemassaoloon.

24 On muistettava, että SEUT 263 artiklan kuudennen kohdan mukaan kumoamiskanne on pantava vireille kahden kuukauden kuluessa riidanalaisen toimen julkaisemisesta tai siitä, kun se on annettu kantajalle tiedoksi, taikka jollei toimea ole julkaistu tai annettu tiedoksi, kahden kuukauden kuluessa siitä, kun kantaja on saanut siitä tiedon. SEUT 297 artiklan 2 kohdan kolmannesta alakohdasta ilmenee lisäksi, että päätökset, joille on osoitettu vastaanottaja – kuten on käsiteltävässä asiassa –, annetaan tiedoksi niille, joille ne on osoitettu, ja ne tulevat voimaan, kun ne on annettu tiedoksi. Lisäksi 2.5.1991 tehdyn työjärjestyksen 102 artiklan 2 kohdan mukaan kanteen nostamisen määräaikaa pidennetään pitkien etäisyyksien vuoksi kymmenellä päivällä.

25 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kanteen nostamisen määräaika on ehdoton, koska se on asetettu oikeudellisten tilanteiden selkeyden ja varmuuden takaamiseksi sekä syrjinnän ja mielivaltaisen kohtelun välttämiseksi lainkäytössä, ja unionin tuomioistuimien on viran puolesta tutkittava, onko sitä noudatettu (tuomio 23.1.1997, Coen, C-246/95, EU:C:1997:33, 21 kohta ja tuomio 6.12.2012, Evropaïki Dynamiki v. komissio, T-167/10, ei julkaistu, EU:T:2012:651, 37 kohta).

26 Käsiteltävässä asiassa riidanalainen päätös sisältyy 13.3.2014 päivättyyn komission kirjeeseen, joka lähetettiin kantajalle vastaanottotodistuksella varustettuna kirjattuna kirjeenä. On riidatonta, että kantaja vastaanotti kirjeen 21.3.2014. Tässä kirjeessä täsmennettiin lisäksi, että päätös jättää kantaja neuvottelujen ulkopuolelle oli lopullinen ja että tämä saattoi nostaa kanteen unionin yleisessä tuomioistuimessa SEUT 263 artiklan nojalla kahden kuukauden kuluessa kyseessä olevan kirjeen tiedoksiannosta. Tässä kirjeessä täsmennettiin vielä, ettei kantajan vastauksilla ollut kanteen nostamisen määräaikaa lykkäävää vaikutusta.

27 Päinvastoin kuin kantaja väittää vastauksessaan, riidanalaista päätöstä ei täten tarvinnut julkaista ja kanteen nostamisen määräaika päättyi 2.6.2014, kun otetaan huomioon määräajan pidennys pitkien etäisyyksien vuoksi.

28 Kantaja tosin lähetti kannekirjelmän sähköpostitse 20.5.2014. On kuitenkin muistutettava, että 2.5.1991 tehdyn työjärjestyksen 43 artiklan 6 kohdan mukaan prosessuaalisten määräaikojen noudattamisen kannalta pidetään ratkaisevana sitä päivää, jona jäljennös oikeudenkäyntiasiakirjan allekirjoitetusta alkuperäiskappaleesta saapuu unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon faksitse tai sähköpostitse, ainoastaan, jos asiakirjan allekirjoitettu alkuperäiskappale jätetään unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon viimeistään kymmenen päivän kuluessa faksin tai sähköpostiviestin vastaanottamisesta.

29 Käsiteltävässä asiassa kannekirjelmän alkuperäiskappale jätettiin kuitenkin unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 6.6.2014 eli 2.5.1991 tehdyn työjärjestyksen 43 artiklan 6 kohdassa määrätyn kymmenen päivän pituisen määräajan päättymisen jälkeen.

30 Tämä alkuperäiskappale ei myöskään sisältänyt kantajan asianajajan omakätistä allekirjoitusta vaan kantajan omakätisen allekirjoituksen ja jäljennöksen tämän asianajajan allekirjoituksesta.

31 Valtuutuksen saaneen asianajajan allekirjoittaman kannekirjelmän alkuperäiskappaleen toimittamatta jättäminen ei kuitenkaan ole 2.5.1991 tehdyn työjärjestyksen 44 artiklan 6 kohdan mukainen korjattavissa oleva muotovirhe. Tätä vaatimusta on pidettävä olennaisena muotomääräyksenä, ja sitä on tulkittava tiukasti, joten sen noudattamatta jättäminen johtaa prosessuaalisten määräaikojen päätyttyä kanteen tutkimatta jättämiseen (tuomio 22.9.2011, Bell & Ross v. SMHV, C-426/10 P, EU:C:2011:612, 42 kohta; määräys 21.9.2012, Noscira v. SMHV, C-69/12 P, ei julkaistu, EU:C:2012:589, 22 ja 23 kohta ja tuomio 23.5.2007, parlamentti v. Eistrup, T-223/06 P, EU:T:2007:153, 48 ja 51 kohta).

32 Kantajan väite, joka perustuu tapahtuneen erehdyksen anteeksiannettavuuteen sillä perusteella, että Espanjan oikeudessa asianajajan allekirjoituksen puuttuminen kannekirjelmästä on korjattavissa, on hylättävä. Anteeksiannettavan erehdyksen käsitettä on nimittäin tulkittava suppeasti, ja se voi koskea ainoastaan poikkeuksellisia olosuhteita (tuomio 22.9.2011, Bell & Ross v. SMHV, C-426/10 P, EU:C:2011:612, 47 kohta). Kirjaamoon toimitettavien oikeudenkäyntiasiakirjojen valmistelu, valvonta ja tarkistaminen ovat kuitenkin asianosaisen asianajajan vastuulla, eikä käsiteltävässä asiassa kansalliseen oikeuteen perustuvien kantajien väitteiden perusteella voida todeta poikkeuksellisten olosuhteiden vallitsevan sovellettavassa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla.

33 Myöskään sillä, ettei asianajajan allekirjoituksen puuttumista kannekirjelmästä voida korjata unionin oikeuden mukaan (ks. edellä 31 kohta), ei aseteta kyseenalaiseksi oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin. Menettelysääntöjen tiukka soveltaminen vastaa nimittäin oikeusvarmuuden vaatimusta sekä tarvetta välttää lainkäytössä kaikkea syrjintää ja mielivaltaista kohtelua. Vaikka

kannekirjelmän esittämiseen liittyvät edellytykset ja kanteen nostamisen määräajat rajoittavatkin oikeutta saattaa asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi, tällä rajoituksella ei haitata tehokasta oikeussuojaa koskevan perustavanlaatuisen oikeuden itse sisältöä, kunhan kyseessä olevat säännöt ovat selkeitä eikä niiden tulkinta aiheuta erityisiä vaikeuksia (ks. vastaavasti määräys 21.9.2012, Noscira v. SMHV, C-69/12 P, ei julkaistu, EU:C:2012:589, 33–35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

34 Tästä seuraa, ettei 2.5.1991 tehdyn työjärjestyksen 43 artiklan 6 kohdan vaatimuksia ole noudatettu ja ettei kantajan 20.5.2014 lähettämää sähköpostiviestiä voida pitää pätevästi toimitettuna kanteena.

35 Kantaja väittää lisäksi toimittaneensa digitaalisen varmenteen avulla allekirjoitetun kannekirjelmän kanteen nostamisen määräajassa. Kuitenkin myös e-Curia-sovelluksen välityksellä 24.6.2014 nostettu kanne on jätetty myöhässä 2.6.2014 päättyneeseen määräaikaan nähden.

36 Tästä seuraa, että kumoamiskanne on jätettävä tutkimatta ilman, että on tarpeen tutkia kantajan pääasiassa esittämiä väitteitä.

Vahingonkorvauskanne

37 Kantaja väittää ensinnäkin, että riidanalainen päätös on lainvastainen ja sillä on ollut vakavia taloudellisia seurauksia kantajan kannalta. Kantaja vetoaa eDIGIREGION-hanketta sekä muita hankkeita koskevien tulojen menetykseen ja korostaa päätöksen kielteisiä vaikutuksia institutionaalisiin asiakkaisiin ja omaan kilpailukykyynsä. Se arvioi vahinkonsa määräksi 3 055 000 euroa ja vaatii myös asiantuntijan nimeämistä arvioimaan aiheutuneen taloudellisen vahingon. Kantaja vetoaa toiseksi vahinkoon, jota aiheutui komission kielteisestä arviosta, joka vaikutti kantajan uskottavuuteen, ja vaatii tältä osin unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisun julkaisemista ja ratkaisusta tiedottamista.

38 Unionin yleinen tuomioistuin esitti kantajalle kysymyksen vahingonkorvauskanteen tutkittavaksi ottamisesta, minkä osalta kantaja korostaa, ettei komissio ole väittänyt, että mainittu kanne on jätettävä tutkimatta, ja väittää, että kanne voidaan ottaa tutkittavaksi.

39 Komissio kiistää nämä väitteet ja väittää unionin yleisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen antamassaan vastauksessa, että vahingonkorvauskanne on jätettävä tutkittamatta.

40 On muistettava, että SEUT 340 artiklan toisen kohdan mukaan sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun perusteella unioni korvaa toimielintensä ja henkilöstönsä tehtäviään suorittaessaan aiheuttaman vahingon jäsenvaltioiden lainsäädännön yhteisten yleisten periaatteiden mukaisesti.

41 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unioni on edellä mainitussa määräyksessä tarkoitetussa sopimussuhteen ulkopuolisessa vastuussa elintensä lainvastaisesta toiminnasta ainoastaan, jos seuraavat edellytykset täyttyvät: toimielinten moitittu toiminta on lainvastaista, vahinko on tosiasiallisesti syntynyt ja väitetyn toiminnan ja mainitun vahingon välillä on syy-yhteys (tuomio 29.9.1982, Oleifici Mediterranei v. ETY, 26/81, EU:C:1982:318, 16 kohta; tuomio 9.9.2008, FIAMM ym. v. neuvosto ja komissio, C-120/06 P ja C-121/06 P, EU:C:2008:476, 106 ja 164–166 kohta ja tuomio 16.10.2014, Evropaïki Dynamiki v. komissio, T-297/12, ei julkaistu, EU:T:2014:888, 28 kohta). Lisäksi on niin, että asianomaisen toimielimen toiminnan lainvastaisuutta koskevan edellytyksen osalta oikeuskäytännössä edellytetään, että sellaisen oikeussäännön, jolla annetaan yksityisille oikeuksia, riittävän ilmeinen rikkominen näytetään toteen. Ratkaiseva peruste rikkomisen luokittelemiseksi riittävän ilmeiseksi on se, että kyseinen unionin toimielin tai elin on syyllistynyt harkintavallalleen asetettujen rajojen ilmeiseen ja vakavaan ylittämiseen (ks. vastaavasti tuomio 4.7.2000, Bergaderm ja Goupil v. komissio, C-352/98 P, EU:C:2000:361, 42–44 kohta; tuomio 17.3.2005, AFCon Management Consultants ym. v. komissio, T-160/03, EU:T:2005:107, 93 kohta ja tuomio 16.10.2014, Evropaïki Dynamiki v. komissio, T-297/12, ei julkaistu, EU:T:2014:888, 29 kohta).

42 Vahingon todellisuutta koskevan edellytyksen osalta unionin vastuu voi syntyä vain, jos kantajalle on tosiasiallisesti aiheutunut todellista ja varmaa vahinkoa, josta sen on esitettävä näyttöä (tuomio 14.10.2014, Giordano v. komissio, C-611/12 P, EU:C:2014:2282, 36 kohta ja tuomio 16.10.2014, Evropaïki Dynamiki v. komissio, T-297/12, ei julkaistu, EU:T:2014:888, 30 kohta).

43 Väitetyn toiminnan ja ilmoitetun vahingon välistä syy-yhteyttä koskevan edellytyksen osalta on todettava, että vakiintuneesta oikeuskäytännöstä käy ilmi, että väitetyn vahingon on oltava riittävän suorassa syy-yhteydessä moitittuun toimintaan nähden eli että tällaisen toiminnan on oltava vahingon määräävä syy, josta kantajan on esitettävä näyttöä (tuomio 30.1.1992, Finsider ym. v. komissio, C-363/88 ja C-364/88, EU:C:1992:44, 25 kohta ja tuomio 20.9.2011, Evropaïki Dynamiki v. EIP, T-461/08, EU:T:2011:494, 209 kohta).

44 Jos yksi näistä kolmesta sopimussuhteen ulkopuolisen unionin vastuun syntymisen edellytyksestä jää täyttymättä, korvausvaatimukset on hylättävä, eikä ole tarpeen tutkia kahta muuta edellytystä (tuomio 16.10.2014, Evropaïki Dynamiki v. komissio, T-297/12, ei julkaistu, EU:T:2014:888, 33 kohta; ks. myös vastaavasti tuomio 15.9.1994, KYDEP v. neuvosto ja komissio, C-146/91, EU:C:1994:329, 81 kohta).

45 Samoin on muistutettava, että oikeuskäytännön mukaan SEUT 340 artiklan toiseen kohtaan perustuva vahingonkorvauskanne on itsenäinen kanne unionin oikeussuojajärjestelmässä siten, että kumoamisvaatimuksen tutkimatta jättämisestä ei itsessään seuraa vahingonkorvausvaatimuksen tutkimatta jättämistä (tuomio 15.3.1995, COBRECAF ym. v. komissio, T-514/93, EU:T:1995:49, 58 kohta ja tuomio 17.10.2002, Astipesca v. komissio, T-180/00, EU:T:2002:249, 139 kohta).

46 Vaikka asianosainen voi nostaa vahingonkorvauskanteen ilman, että yhdessäkään säännöksessä tai määräyksessä edellytetään, että hänen on vaadittava sen lainvastaisen toimen kumoamista, josta hänelle on aiheutunut vahinkoa, asianosainen ei kuitenkaan voi tämän avulla kiertää sitä, että samaa lainvastaisuutta ja samaa rahallista vaatimusta koskeva kanne on jätetty tutkimatta (määräys 26.10.1995, Pevasa ja Inpesca v. komissio, C-199/94 P ja C-200/94 P, EU:C:1995:360, 27 kohta).

47 Vahingonkorvauskanne on siten jätettävä tutkimatta, kun sen todellisena tarkoituksena on lopulliseksi tulleen yksittäistapausta koskevan päätöksen peruuttaminen ja kun sen seurauksena olisi tämän päätöksen oikeudellisten vaikutusten tyhjäksi tekeminen, jos se otettaisiin tutkittavaksi (ks. vastaavasti tuomio 15.1.1987, Krohn Import-Export v. komissio, 175/84, EU:C:1987:8, 32 ja 33 kohta; tuomio 15.3.1995, COBRECAF ym. v. komissio, T-514/93, EU:T:1995:49, 58 ja 59 kohta ja tuomio 17.10.2002, Astipesca v. komissio, T-180/00, EU:T:2002:249, 140 kohta). Tilanne on tällainen, mikäli kantaja pyrkii vahingonkorvausvaatimuksellaan lopputulokseen, joka on samanlainen kuin siinä tapauksessa, että kumoamiskanne, jonka hän on laiminlyönyt nostaa määräajassa, olisi menestynyt (ks. vastaavasti määräys 4.10.2010, Ivanov v. komissio, C-532/09 P, ei julkaistu, EU:C:2010:577, 24 kohta).

48 Lisäksi on niin, että vahingonkorvauskanteella voidaan tehdä myös tyhjiksi lopulliseksi tulleen päätöksen oikeudelliset vaikutukset, kun kantaja hakee suurempaa etua sisällyttäen siihen edun, jonka hän olisi voinut saada kumoamistuomion perusteella. Tällaisessa tilanteessa on kuitenkin tarpeen todeta vahingonkorvauskanteen ja kumoamiskanteen välinen läheinen yhteys, jotta ensiksi mainittu voidaan jättää tutkimatta (määräys 24.5.2011, Power-One Italy v. komissio, T-489/08, ei julkaistu, EU:T:2011:238, 46 kohta).

49 On lisättävä, että tuomioistuin voi viran puolesta tutkia sen, voidaanko vahingonkorvausvaatimus ottaa tutkittavaksi siltä osin kuin se koskee oikeusjärjestyksen perusteita (tuomio 17.10.2002, Astipesca v. komissio, T-180/00, EU:T:2002:249, 139 kohta).

50 Kantajan, joka vetoaa taloudelliseen ja aineettomaan vahinkoon, esittämiä väitteitä on tutkittava näiden päätelmien valossa.

Taloudellinen vahinko

51 Kantaja väittää, että sille aiheutunut taloudellinen vahinko jakautuu kolmeen erilliseen osaan.

52 Se vaatii ensinnäkin maksettavaksi 438 165 euron suuruisen määrän, joka vastaa eDIGIREGION-hankkeeseen liittyvän avustuksen menetystä.

53 Tällä vaatimuksella on todettava vaadittavan sellaisen rahamäärän maksamista, joka vastaa tarkalleen niitä oikeuksia, jotka kantaja on menettänyt riidanalaisella päätöksellä. Mainitulla vaatimuksella vaaditaan siis epäsuorasti kumottavaksi yksittäistapausta koskeva päätös, jolla kantaja jätettiin hankkeen ulkopuolelle ja jolla pyritään samaan lopputulokseen kuin kumoamiskanteella.

54 Kantajan eDIGIREGION-hankkeen ulkopuolelle jättämisestä tehdystä päätöksestä nostettu kumoamiskanne on kuitenkin edellä jätetty tutkimatta (edellä 36 kohta), ja tästä päätöksestä on siis tullut lopullinen.

55 Vaatimus sellaisen vahingon korvaamiseksi, joka liittyy 438 165 euron suuruisen avustuksen menettämiseen mainitun hankkeen osalta, on näin ollen jätettävä tutkimatta edellä 46 ja 47 kohdassa mainitun oikeuskäytännön perusteella.

56 Kantaja vetoaa toiseksi lähinnä vahinkoon, joka liittyy vuosille 2014, 2015 ja 2016 kaavailtujen resurssien menettämiseen ja joka on 146 055 euroa kultakin näistä kolmesta vuodesta. Kantaja vetoaa vastauksessaan vahinkoon, joka vastaa hankkeesta saatavia lisäetuja, ja rahamäärään, joka on suurempi kuin mitä kantajan budjettiin on varattu, sekä vahinkoon, joka liittyy vaikutukseen kantajan kilpailukykyyn tulevaisuudessa sekä kantajan tietämyksen hyödyntämättä jättämiseen.

57 Tällä vaatimuksella vaaditaan myös sellaisen rahamäärän maksamista, jonka kantaja on menettänyt riidanalaisella päätöksellä. Kantaja vaatii tällä vaatimuksella nimittäin hänen rahoituksellisen tilanteensa palauttamista sellaiseksi, joka kantajan mukaan olisi vallinnut ilman päätöstä sulkea kantaja hankkeen ulkopuolelle. Näiden rahamäärien maksua koskevalla vaatimuksella on siten edellä 48 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla läheinen yhteys sen päätöksen kumoamiseen, jolla kantaja jätettiin hankkeen ulkopuolelle. Tällainen vaatimus on siis myös jätettävä tutkittamatta.

58 Lisäksi on niin, että vaikkei tätä yhteyttä kumoamiskanteeseen pidettäisi riittävän läheisenä, jotta siitä seuraisi vaatimuksen, jolla vaaditaan kaavailtujen resurssien menettämiseen liittyvän vahingon korvaamista, tutkimatta jättäminen, tämä vaatimus on joka tapauksessa hylättävä perusteettomana. Mainittuja lukuja, jotka koskevat vuosille 2014, 2015 ja 2016 kaavailtujen resurssien menetystä, ei nimittäin ole millään tavoin perusteltu. Edellä 42 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti unionin vastuu voi lisäksi syntyä vain, jos kantajalle on tosiasiallisesti aiheutunut todellista ja varmaa vahinkoa, josta sen on esitettävä näyttöä. Mainittuja suunnitelmia ei kuitenkaan voida pitää näyttönä oikeuskäytännössä tarkoitetusta todellisesta ja varmasta vahingosta. Tämä koskee myös vahinkoa, joka liittyy vaikutukseen kantajan kilpailukykyyn tulevaisuudessa sekä kantajan tietämyksen hyödyntämättä jättämiseen.

59 Tämä vaatimus on siis jätettävä tutkimatta, ja se on joka tapauksessa perusteeton.

60 Kantaja vetoaa kolmanneksi muihin hankkeisiin kuin eDIGIREGION-hankkeeseen liittyvien tulojen menetyksen osalta hankkeisiin INACHUS ja ZONeSEC. Kantaja vaatii maksettavaksi sekä itse hankkeisiin liittyvät rahamäärät, eli INACHUS-hankkeen osalta 359 500 euron suuruisen avustuksen ja ZONeSEC-hankkeen osalta 421 750 euron suuruisen avustuksen, että vuosille 2014–2017 kaavailtuja resursseja vastaavat rahamäärät.

61 On kuitenkin todettava, ettei kantajan mainitsemia lukuja ole millään tavoin perusteltu. Kantajan mainitsemia hankkeita ei ole myöskään mainittu komission 13.3.2014 antamassa päätöksessä. Kyseinen päätös koskee nimittäin ainoastaan eDIGIREGION-hanketta, ja komissio on päätöksessään lisäksi selkeästi täsmentänyt, ettei päätös vaikuta muista hanke-ehdotuksista, joihin kantaja on osallistunut, tehtäviin päätöksiin.

62 Täten syy-yhteyttä yhtäältä 13.3.2014 annettuun päätökseen johtaneen komission menettelyn ja toisaalta näihin hankkeisiin liittyvän mahdollisen vahingon välillä ei ole näytetty toteen.

63 Tämä muita hankkeita koskeva vaatimus on siis myös hylättävä.

64 Tästä seuraa, että vaatimus korvata kantajalle aiheutunut taloudellinen vahinko on hylättävä kokonaisuudessaan.

Aineeton vahinko

65 Kantajan kirjelmistä käy ensinnäkin ilmi, että kantaja väittää kärsineensä aineetonta vahinkoa komission menettelyn johdosta, jonka kantaja katsoo alentavaksi ja joka vaikutti kantajan uskottavuuteen ja maineeseen. Kantaja väittää myös, että komissio on painostuksellaan viivästyttänyt neuvottelumenettelyjä leimatakseen kantajan epätoivotuksi osallistujaksi eurooppalaisissa hankkeissa. Kantaja vaatii korvauksena unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisun julkaisemista tietyissä komission tiedotteissa ja ratkaisusta tiedottamista niiden yhteenliittymien jäsenille, joihin kantaja osallistui ja joiden hankkeita lykättiin tai joiden hankkeet viivästyivät.

66 On todettava, ettei tämän vaatimuksen seurauksena olisi riidanalaisen päätöksen oikeudellisten vaikutusten tyhjäksi tekeminen, jos se otettaisiin tutkittavaksi. Vaatimuksella ei nimittäin pyritä lopputulokseen, joka on samanlainen kuin siinä tapauksessa, että riidanalaisesta päätöksestä nostettu kumoamiskanne olisi menestynyt, jos kanne olisi nostettu määräajassa. Tämä vaatimus voidaan siten ottaa tutkittavaksi edellä 46–48 kohdassa mainitun oikeuskäytännön perusteella.

67 Kantaja vetoaa väitteidensä tueksi lisäksi siihen, että komission asiamiehet olivat harjoittaneet painostusta kantajan jättämiseksi eurooppalaisten tutkimushankkeiden ulkopuolelle. Kantaja toteaa muun muassa, että sen ja komission välinen erimielisyys hankkeesta eDIGIREGION heijastuu kahteen muuhun hankkeeseen eli käsiteltävässä asiassa hankkeisiin ZONeSEC ja INACHUS, joiden yhteydessä komissio on kertonut muille osallistujille eurooppalaisiin hankkeisiin osallistumiseen liittyvistä ongelmistaan. Kantaja on esittänyt sähköpostikirjeenvaihtoa tukeakseen väitteitään.

68 Tämä väite on hylättävä käsiteltävässä asiassa.

69 Ensinnäkin hankkeita ZONeSEC ja INACHUS koskevien sähköpostiviestien osalta on nimittäin todettava, ettei kantaja mainitse nimenomaisesti, mitä oikeussääntöä, jolla annetaan yksityisille oikeuksia, käsiteltävässä asiassa on rikottu. Kantaja ei myöskään osoita komission menettelyn olleen sellainen lainvastainen menettely, jota olisi pidettävä tällaisen oikeussäännön riittävän ilmeisenä rikkomisena.

70 Tältä osin hankkeen INACHUS koordinaattori mainitsi kantajan osakkeenomistaja M. S:lle 12.9.2013 lähettämässään sähköpostiviestissä kantajalle merkittävistä komission huomautuksista, jotka edellyttivät välitöntä keskustelua. Näiden huomautusten sisällöstä ei kuitenkaan ole esitetty mitään tietoja. Kantaja lähetti sähköpostitse 17.9.2013 lähettämässään vastauksessa lisäksi organisaatiokuvauksensa. On siis täysin mahdollista, että keskustelua edellyttävät komission huomautukset koskivat juurikin tätä puhtaasti teknistä aihetta.

71 Kantaja lähetti samoin hankkeen ZONeSEC yhteydessä itse 15.1.2014 hankekoordinaattorille sähköpostiviestin, jossa se mainitsi aikaisemman yhtiön R:n ja tutkimuksen toimeenpanoviraston välisistä vaikeuksista ja ehdotti muita yrityksiä kyseisen yhtiön tilalle, mikäli nämä vaikeudet haittaisivat ZONeSEC-sopimuksen allekirjoittamista. Hankekoordinaattori lähetti tämän jälkeen mainittuun hankkeeseen osallistujille 25.2.2014 päivätyn sähköpostiviestin, jossa hän mainitsi ratkaistavista budjettivaikeuksista ja totesi, että tämä viivästys voi johtua tarpeesta odottaa tutkimuksen toimeenpanoviraston päätöstä kantajasta.

72 Edellä esitetystä seuraa, ettei kantajan toimittamilla asiakirjoilla voida lainkaan perustella kantajan väitteitä komission väitetysti alentavasta asenteesta.

73 Kantaja esitti toiseksi sähköpostiviestejä, jotka liittyivät muihin hankkeisiin eli tässä tapauksessa hankkeisiin ClusMED, Global ITV ja INSO 2. Nämä asiakirjat eivät kuitenkaan ole merkityksellisiä, koska ne eivät koske kantajaa vaan sen osakkeenomistajaa M. S:ää, joka ei ole asianosaisena esillä olevassa kanteessa. Väitteellä, jonka mukaan kaikki kantajalle aiheutunut vahinko heijastui viimeksi mainittuun, ei voida kumota tätä päätelmää.

74 Kolmanneksi kantaja arvostelee sitä, että hankkeen eDIGIREGION yhteydessä komissio oli painostuksellaan viivästyttänyt neuvottelumenettelyjä kantajan saattamiseksi epäsuosioon.

75 On todettava, että komission kanssa käydyt neuvottelut, joiden oli määrä päättyä 20.3.2013, päättyivät vuoden 2013 marraskuussa. Komission ei kuitenkaan ole osoitettu saattaneen kantajaa tämän määräajan aikana epäsuosioon. Asiakirja-aineistoon kuuluvista asiakirjoista, jotka on mainittu edellä 5–10 kohdassa, ilmenee päinvastoin, että komissio hyödynsi tämän määräajan moitteetonta varainhoitoa noudattaakseen kantajan tilanteen perusteelliseksi tutkimiseksi eDIGIREGION-hankkeen osallistumisedellytysten kannalta sekä asiakirja-aineistoon sisältyvien asiakirjojen selventämiseksi ja kantajan hankkeeseen osallistumisen epäämistä koskevien perusteiden selittämiseksi tälle.

76 Asiakirja-aineistoon sisältyvien asiakirjojen perusteella on todettava, ettei kantaja ole osoittanut komission menetelleen lainvastaisesti tai alentavasti.

77 Näin ollen kantajan vahingonkorvausvaatimus, joka koskee kantajan maineelle aiheutunutta vahinkoa komission menettelyn johdosta, on hylättävä, ilman että on tarpeen tutkia, täyttyvätkö vahingon olemassaoloon ja syy-yhteyteen liittyvät edellytykset.

78 Kantaja vetosi toiseksi istunnossa myös riidanalaisen päätöksen antamiseen liittyvään aineettomaan vahinkoon, joka käsittää vahingon kantajan maineelle.

79 Unionin yleinen tuomioistuin muistuttaa, että 2.5.1991 tehdyn työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdasta ja 48 artiklan 2 kohdasta ilmenee yhdessä luettuina, että kannekirjelmässä on mainittava oikeudenkäynnin kohde sekä esitettävä yhteenveto kanteen oikeudellisista perusteista ja että asian käsittelyn kuluessa ei saa vedota uuteen perusteeseen, ellei se perustu asian käsittelyn aikana esille tulleisiin oikeudellisiin seikkoihin tai tosiseikkoihin. Peruste tai väite, jolla laajennetaan aikaisemmin – nimenomaisesti tai implisiittisesti – kannekirjelmässä esitettyä perustetta ja jolla on läheinen yhteys tähän perusteeseen, on kuitenkin otettava tutkittavaksi (tuomio 11.7.2013, Ziegler v. komissio, C-439/11 P, EU:C:2013:513, 46 kohta). Perusteen tueksi esitettyä väitettä on kohdeltava samoin (tuomio 19.5.2010, Boliden ym. v. komissio, T-19/05, EU:T:2010:203, 90 kohta).

80 Käsiteltävässä asiassa kantajan esittämä väite, jonka mukaan riidanalaisesta päätöksestä aiheutui kantajalle aineetonta vahinkoa, ei käy ilmi kannekirjelmästä eikä se perustu oikeudenkäynnin aikana esille tulleeseen oikeudelliseen seikkaan tai tosiseikkaan. Kyseessä ei myöskään ole aiemmin esitetyn kanneperusteen laajentaminen. Kannekirjelmässä mainittuun aineettomaan vahinkoon, jota on tarkasteltu edellä 65–76 kohdassa, on nimittäin vedottu komission menettelyn eikä riidanalaisen päätöksen vuoksi.

81 Täten väite, joka perustuu riidanalaisen päätöksen antamiseen liittyvän aineettoman vahingon olemassaoloon, on hylättävä uutena, ja se on siis jätettävä tutkimatta 2.5.1991 tehdyn työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan nojalla.

82 Vaikka oletettaisiin, ettei kyseessä ole uusi kanneperuste, on joka tapauksessa todettava, ettei kantajan vaatimuksen määrää ole tältä osin ilmoitettu ja että vaatimuksella vaaditaan epäsuorasti sen toteamista, ettei kantajan osallistumista eDIGIREGION-hankkeeseen olisi pitänyt evätä. Tällaisella vaatimuksella pyritään toisin sanoen lähinnä samaan lopputulokseen kuin mikä kantajalta evättiin tämän kumoamiskanteen myöhässä nostamisen johdosta. Tämä vaatimus liittyy siten läheisesti kumoamiskanteeseen edellä 46–48 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla, ja se on siis hylättävä tämän oikeuskäytännön perusteella.

83 Kantaja ei myöskään esitä mitään seikkoja maineellensa aiheutuneen vahingon, joka liittyy riidanalaiseen päätökseen, olemassaolon tueksi. Tässä yhteydessä päätöksen evätä kantajan osallistuminen hankkeeseen – vaikkakin epäedullisen – ei voida sellaisenaan katsoa aiheuttavan vahinkoa kantajan maineelle. Tällaisen päätöksen antamiseen liittyvät seuraukset kuuluvat riskeihin, joita jokaiselle harkitsevalle taloudelliselle toimijalle saattaa aiheutua, kun se osallistuu tällaiseen menettelyyn. Tästä seuraa, ettei riidanalaiseen päätökseen väitetysti liittyvää vahinkoa maineelle ole millään tavoin näytetty toteen.

84 Täten vaatimus korvata aineeton vahinko, liittyipä se komission menettelyyn tai riidanalaiseen päätökseen, on hylättävä.

85 Edellä esitetystä seuraa, että kantajan vahingonkorvausvaatimus on hylättävä kokonaisuudessaan ilman, että on tarpeen hyväksyä kantajan vaatimusta oikeudellisen asiantuntijalausunnon hankkimisesta ja asiantuntijan nimeämisestä sekä kantajan vaatimusta prosessinjohtotoimista todistajanlausuntojen hankkimiseksi koordinaattoreilta. Samoin on hylättävä kantajan vaatimus tämän unionin yleisen tuomioistuimen tuomion julkaisemisesta.

86 Esillä oleva kanne on siis hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

87 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 134 artiklan 1 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantaja on hävinnyt asian, se on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut komission vaatimusten mukaisesti.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) Holistic Innovation Institute, SLU velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Frimodt Nielsen Dehousse Collins

Julistettiin Luxemburgissa 12 päivänä toukokuuta 2016.

Allekirjoitukset